

Κείμενο

Το λεξιλόγιο της νεοελληνικής και ο ευρωπαϊκός γλωσσικός πλουραλισμός¹

Η Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη είναι Ομότιμη Καθηγήτρια Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας ΑΠΘ. Το ερευνητικό της έργο επικεντρώνεται σε θέματα λεξικογραφίας, έντυπης και ηλεκτρονικής, καθώς και σε θέματα εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας και ειδικότερα διδασκαλίας της μορφολογικής δομής και του λεξιλογίου.

Οι γλώσσες δεν έχουν σταθερό και αμιγές λεξιλόγιο. Πιο συγκεκριμένα, το λεξιλόγιο, σαν την κινούμενη άμμο, υπόκειται σε έντονη γλωσσική μεταβολή, η οποία σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στον δανεισμό, δηλαδή σε επίδραση λεξιλογίου άλλης γλώσσας. Ακόμη, το λεξιλόγιο δεν είναι αμιγές, είναι πολυσυλλεκτικό, δηλαδή τα στοιχεία του προέρχονται από πολλές πηγές, π.χ. κληρονομιά από προηγούμενες φάσεις της ιστορίας της γλώσσας ή δανεισμό από άλλες γλώσσες.

Μπορούμε να κάνουμε χωρίς τον δανεισμό; Οπωσδήποτε όχι. Είναι ουτοπία να πιστεύουμε το αντίθετο. Ο δανεισμός, κατά τη μεταφορά του Κλωντ Αζέζ, είναι η απαραίτητη ποσότητα οξυγόνου για την επιβίωση μιας γλώσσας, είναι μια φυσική διαδικασία που χαρακτηρίζει κάθε φυσική ανθρώπινη γλώσσα. Κατά συνέπεια, η αντίδραση που εκδηλώνεται εναντίον των δανείων είναι αδικαιολόγητη, γιατί αυτά είναι αποτέλεσμα πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών σχέσεων ανάμεσα στους ομιλητές γλωσσών που έρχονται σε επαφή. Γι' αυτόν τον λόγο ο δανεισμός δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως τυχαία οξεία ασθένεια που πρέπει να σπεύσουμε να τη θεραπεύσουμε.

Άλλωστε, δεν υπάρχει γλώσσα που να μην επηρεάστηκε από άλλες. Από αυτό τον κανόνα δεν ξεφεύγουν ακόμη και οι γλώσσες μεγάλων πολιτισμών. Επίσης, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν υπάρχει «επίθεση» από την πλευρά της δανειστρίας γλώσσας, παρά ανάγκη από την πλευρά της δανειολήπτριας γλώσσας. Ανάγκη λόγω της υστέρησης όχι στο γλωσσικό επίπεδο, αλλά σε άλλα επίπεδα π.χ. στο τεχνολογικό (κομπιούτερ, ασανσέρ κ.ά.). Βέβαια, ο γλωσσικός δανεισμός διαφέρει σημαντικά από τον οικονομικό δανεισμό, αφού ο δανειολήπτης δεν χρωστά τίποτε!

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, από την ιστοσελίδα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, 29. 04. 2014.

(διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1α

¹ Πλουραλισμός: πολυφωνία, ποικιλία

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου.

α. Οι γλώσσες έχουν σταθερό λεξιλόγιο.

β. Ο γλωσσικός δανεισμός είναι αναπόφευκτος.

γ. Είναι δικαιολογημένη η αντίδραση εναντίον του γλωσσικού δανεισμού.

δ. Ο γλωσσικός δανεισμός είναι το αποτέλεσμα της οικονομικής, πολιτικής, πολιτιστικής επαφής των ομιλητών διαφόρων γλωσσών.

ε. Οι γλώσσες των μεγάλων πολιτισμών εξαιρούνται από τον κανόνα του γλωσσικού δανεισμού.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 1β

Να αποδώσεις συνοπτικά (σε 50-60 λέξεις) τα επιχειρήματα της συγγραφέως στη 2^η και 3^η παράγραφο για τον υποχρεωτικό χαρακτήρα που παίρνει ο γλωσσικός δανεισμός.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 2α

Να εξηγήσεις με ποιον τρόπο επιτυγχάνεται η συνοχή των περιόδων της τελευταίας παραγράφου (διαρθρωτικές λέξεις, επανάληψη λέξεων ή φράσεων, αντωνυμίες, κλπ.) και να δηλώσεις τη λειτουργία τους ως προς το νόημα του κειμένου.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 2β

Στο κείμενο δίνονται λέξεις δοκιμακού ύφους, όπως: **αμιγές** λεξιλόγιο, υπόκειται σε έντονη γλωσσική **μεταβολή**, δεν πρέπει να **εκλαμβάνεται** ως τυχαία οξεία ασθένεια, που πρέπει να **σπεύσουμε**, πρέπει να **συνειδητοποιήσουμε**. Να αντικαταστήσεις τις λέξεις με τα έντονα γράμματα με άλλες νοηματικά ισοδύναμες που κάνουν το ύφος πιο απλό.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3

Σε ημερίδα που διοργανώνει ο Σύλλογος Κηδεμόνων του σχολείου σου με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ευρωπαϊκών Γλωσσών, παίρνεις μέρος ως εκπρόσωπος της τάξης σου και εκφωνείς ομιλία με θέμα: «Θετικές πλευρές του γλωσσικού δανεισμού». Να διατυπώσεις τις απόψεις σου, φροντίζοντας η θέση σου να είναι τεκμηριωμένη και η ομιλία σου πειστική.

Μονάδες 40